

”Tuntsajoen virroissa soudellessani ja sauvoessani olen elänyt parhaita hetkiäni.”

A. E. Järvinen: Viimeisellä vedenjakajalla (1962)

A. E. Järvinen (1891-1963)

TAITEILIJAJÄRVINEN

- Suomen tunnetuin ja luetuin eräkirjailija
- Vuosina 1925-1963 yli 20 eräaiheista teosta, joiden yhteinen painosmäärä lähes 160 000

NÄITÄ LUETAAN										
III										
Alkuperäinen suomenkielinen kaunokirjallisuus		Akateeminen kirjakauppa	Suomalainen kirjakauppa	Waseniuksen kirjakauppa	Vainion kirjakauppa	Erottajan kirjakauppa	Sokoksen kirjakauppa	Hämeen kirjak., Tampere	Pohjalainen kirjak., Oulu	Pisteitä yht.
1. Linna: Täällä Pohjantähden alla	5	5	5	5	5	5	5	5	2	37
2. Sariola: Ei loitsu eikä rukous	4	4	4	4	4	4	4	4	5	33
3. Huovinen: Siintävät vuoret	3	3	1	3	3	3	3	3	3	22
4. Järvinen: Ihmisiä suurilla selkosilla	—	2	3	2	1	—	—	—	1	9
5. Rintala: Jumala on kauneus	1	—	—	—	—	1	—	—	4	6

- ”Järvinen on hieno, hiljainen, taitava kertoja.” (*Toini Havu, HS 1957*)
- Taidemaalari, joka maalasi satoja tauluja vesivärein, liiduin ja öljyvärein

METSÄNHOITAJA JÄRVINEN

- Lappiin n. 1915 valmistuttuaan metsänhoitajaksi Helsingin yliopistosta
- arvioimistoimiston johtaja Peräpohjolan piirikuntakonttorin alueella 1922-1958
- virkatöinä metsätaloussuunnitelmia eri puolille Lappia yli 40 vuotta
- tavoitteena purkaa nollaraja ja ulottaa hakkuut syrjäisimpiinkin metsiin

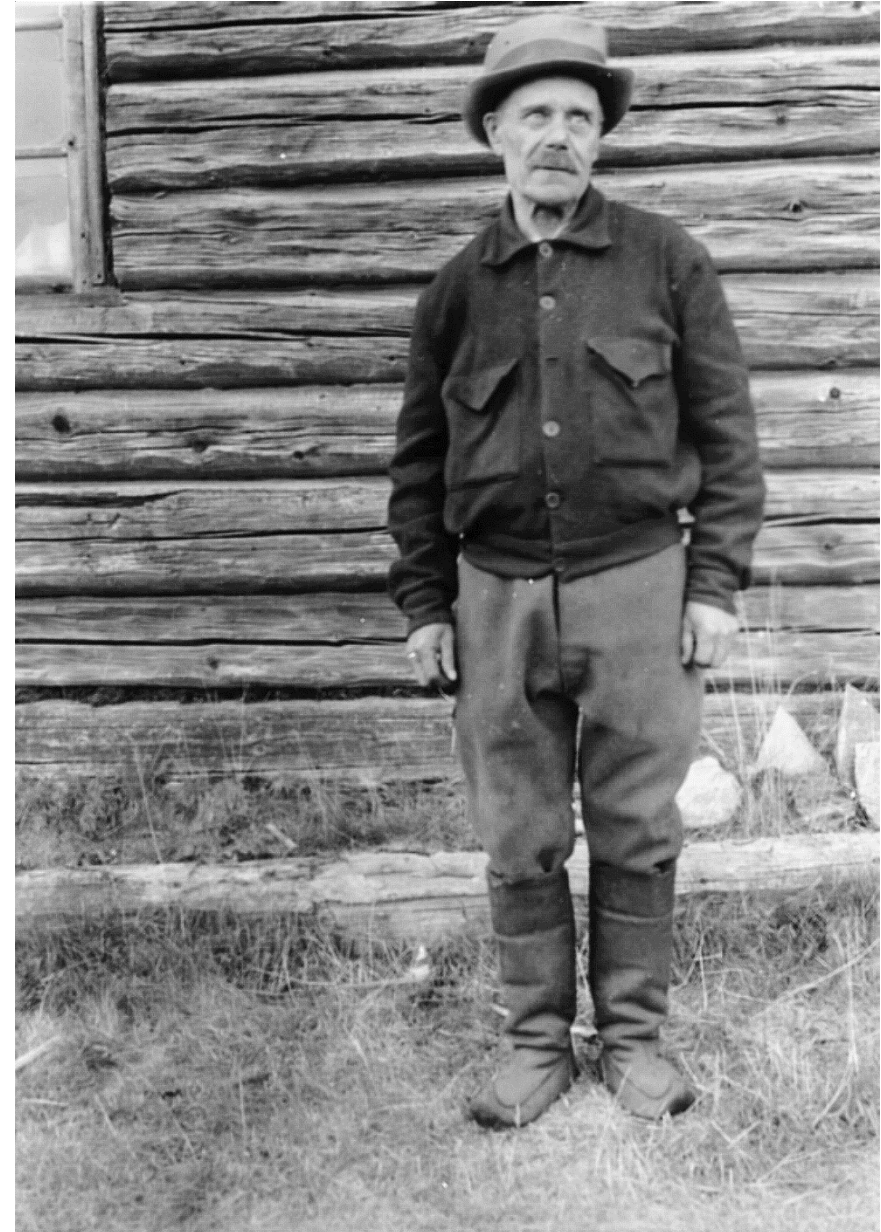
Yhteenvetona sanoisin: Olisi tehtävä runkotiet ja saatettava uittoväylät ja puutavaran kuljetustiet kuntoon, olisi raivattava ja saatettava kasvukuntoon vanhat hakkuualueet, olisi laajennettava ja tehostettava soiden ojittamista ja kehitettävä puutavarateollisuutta, ennen kaikkea pientä puuta raaka-aineenaan käyttävää.

TARUNHOHTEINEN TUNTSA

- n. 200 km pitkä joki, joka saa alkunsa läheltä Värriötunturia
- yhtyy Venäjällä Koutajokeen ja laskee edelleen Vienanmereen
- ennen sotia noin puolet Tuntsasta virtasi Suomen puolella, Sallan alueluovutusten jälkeen vain latvavedet
- kaksi kylää: Ylikurtti ja Alakurtti, vajaat 400 asukasta 1939
- autotie Alakurtille, matkaa Rovaniemeltä 240 km
- kulku myös ylempää, Korjan kylän ja Tenniojärven kautta (ei tietä)

LOHIJOKI

- merilohi nousi Tuntsaan Vienanmerestä
- pato-, verkko- ja uistinpyyntiä
- Tuntsan pirra ja sen isät
- tärkeä elinkeino: pyytäjät myivät lohen kauppiaille, omassa pöydässä syötiin vähempiarvoiset kalat
- lohiet enimmäkseen 5-8 kiloisia, suuret harvinaisia
- ammattimaisia pyytäjiä ja soutajia: mm. Apiel Klemetti, Santeri Korpela, Urpo Ollila, Ossi Hautala, Eemeli Jussila

JÄRVINEN JA TUNTSAJOKI

- ensimmäinen (virka)matka kesällä 1933
- oppaana Arvid (Arviiti) Alatalo Sallan Saijalta
- ”Metsät leviävät hämyihin kuin tummiin, samettiisiin peittoihin verhoutuneina. Pohjoisessa kiiluu puiden välistä kultaa. Olemme kuin hyvin korkealla, puhtaassa ilmapiirissä, kaukana todellisuuden karuilta mailta.” (*Tumma Tuntsa, Metsästys ja Kalastus 1933*)

ENSIMMÄINEN LOHI

”Violettiset värit vaihtuvat harmaisiin. Alkaa sataa, mutta on tyven ja lämmin. Katse pysähtyy aina suureen kalaan, kojamoon, joka siinä veneen pohjalla makaa peittäen suurimman osan teljua. Vaikka se onkin yllättävän tumma, sen väri on kuitenkin kaunis, vihertävän vivahteinen. Lohen pyrstö on todella kuin mela. Ei ole kumma, että sen ilmaantuminen valoon veden pinnalle niin sykähdyttää.” *(novelli Ensimmäinen loheni, Ihmisiä suurilla selkosilla, 1959)*

TUNTSAN VIHREÄ KULTA

- Järvisen johdolla uudet metsätaloussuunnitelmat Sallan ja Tuntsan hoitoalueista 1930-luvulla
- Tuntsan vesistöalueen metsiä 400 000 ha
- Tuntsan hoitoalueen pohjoisosasta v. 1945 mennessä hakattavissa vähintään 900 000 kappaletta sahapuita
- ongelmana kuljetus: vesi laskee itään
- kanava vedenjakajan yli, Tuntsa-joen ja Tenniöjärven välille? (noin 8 km)
- uusi metsäautotie? (noin 30 km)

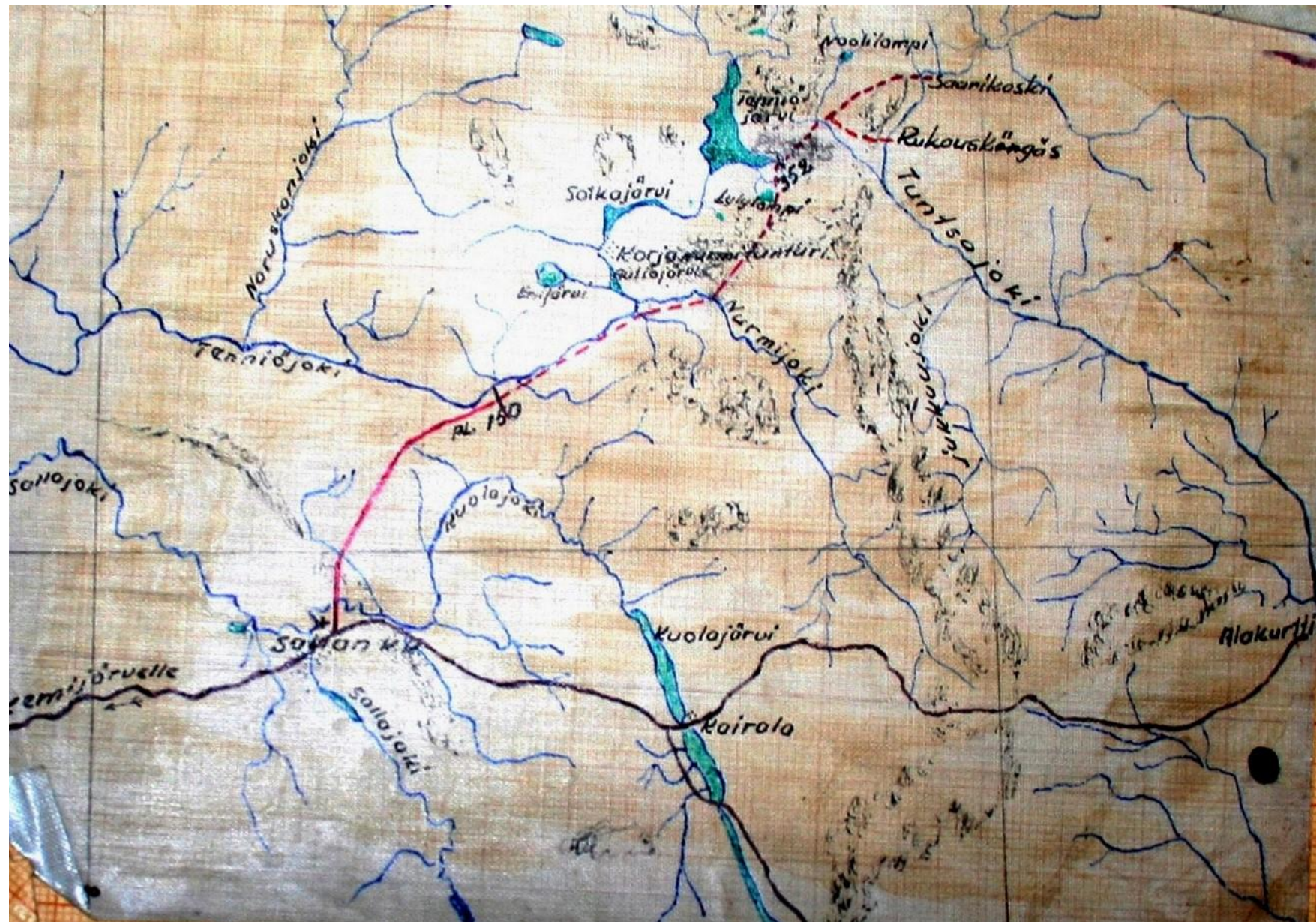
TUNTSAN RATA?

- Rautatie Kemijärvelle 1934, jossain vaiheessa Jäämerelle...
- esikuvana Eskolan metsärata (1920-) Lestin hoitoalueella Pohjois-Pohjanmaalla
- maanvaihto Neuvostoliiton kanssa? Metsärata Aapajärveltä Kutsajoen suuhun Tuntsalle (35 km)

RAIDE SAARI- KOSKELLE

Kapearaiteinen
rautatie:
Tenniöjärven
Muotkalahti –
Tuntsajoen
Saarikoski

7 SILTAA

- maastotutkimukset 1938-1939: Järvinen, Lauri Luoma ja Arviiti Alatalo
- pituus n. 13,5 km, seitsemän siltaa
- kalustoksi 2 veturia, 20 vaunua, 2 resiinaa ja lumiaura, autolla liikennöitävä huoltotie
- radan hinta Muotkalahti-Tuntsajoki: **7,353 miljoonaa** markkaa

VIIMEINEN KESÄ 1939

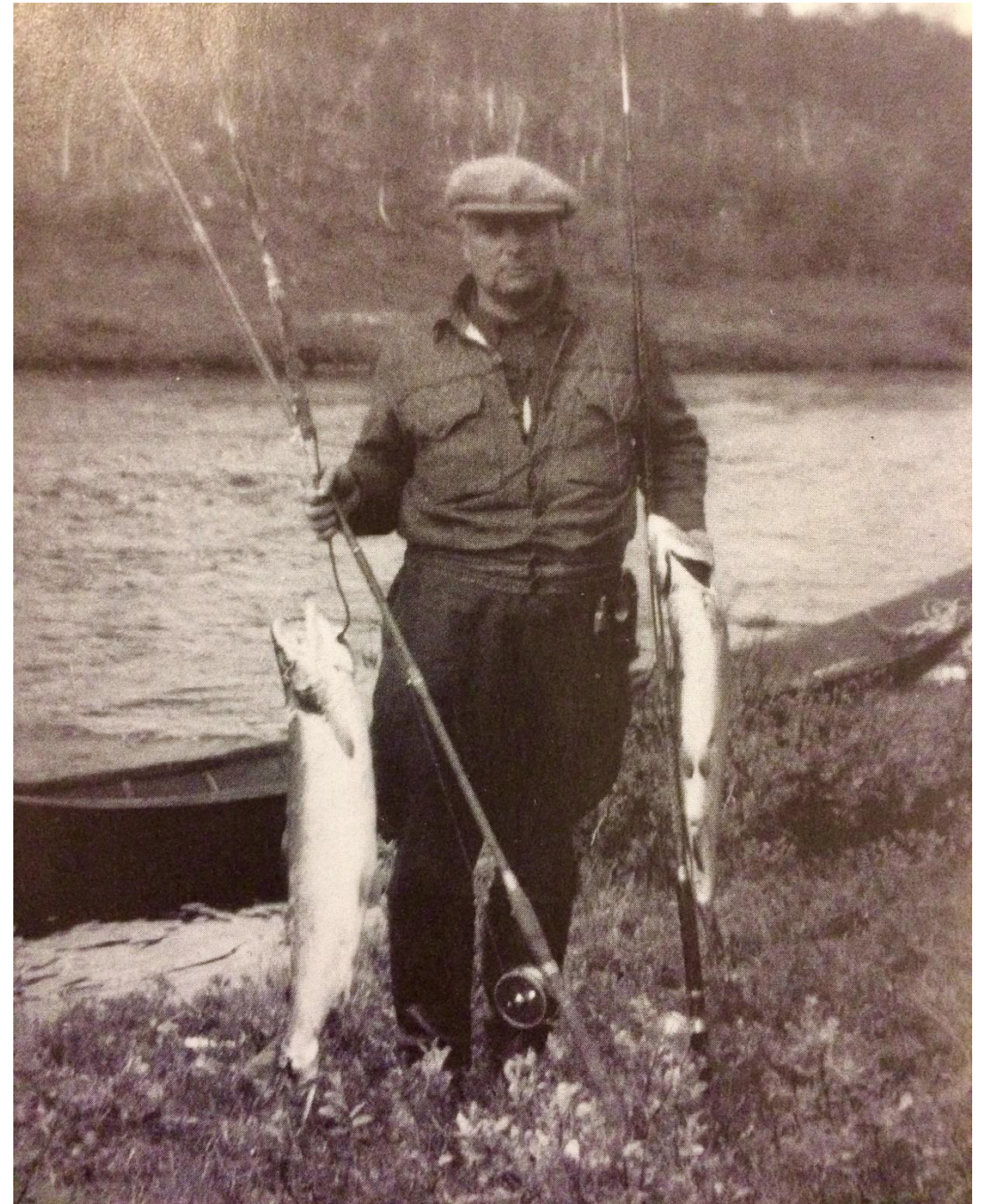
- yli kuukauden erämaaretki Tuntsalle yhdessä Arviiti Alatalon kanssa
- sauvoen ja soutuena lähes 80 kilometriä Kurtilta ylöspäin Nuoluskönkälle, ”koski koskelta, virta virralta yhä syvemmälle erämaahan”

EI AIVAN
KAHDESTAAN...

KALAONNEA JA KÄMPPÄELÄMÄÄ

- metsien ja kuljetusreittien arviointia, kalastusta, helmenpyyntiä, maalausta
- Lohikämppä (Magariansuvanto), Saukkokämppä (Vaatsimensuun yläpuolella), Karhukämppä (Hassersokka)
- Viimeinen lohi Venesuvannosta "Östringin Voitolla"

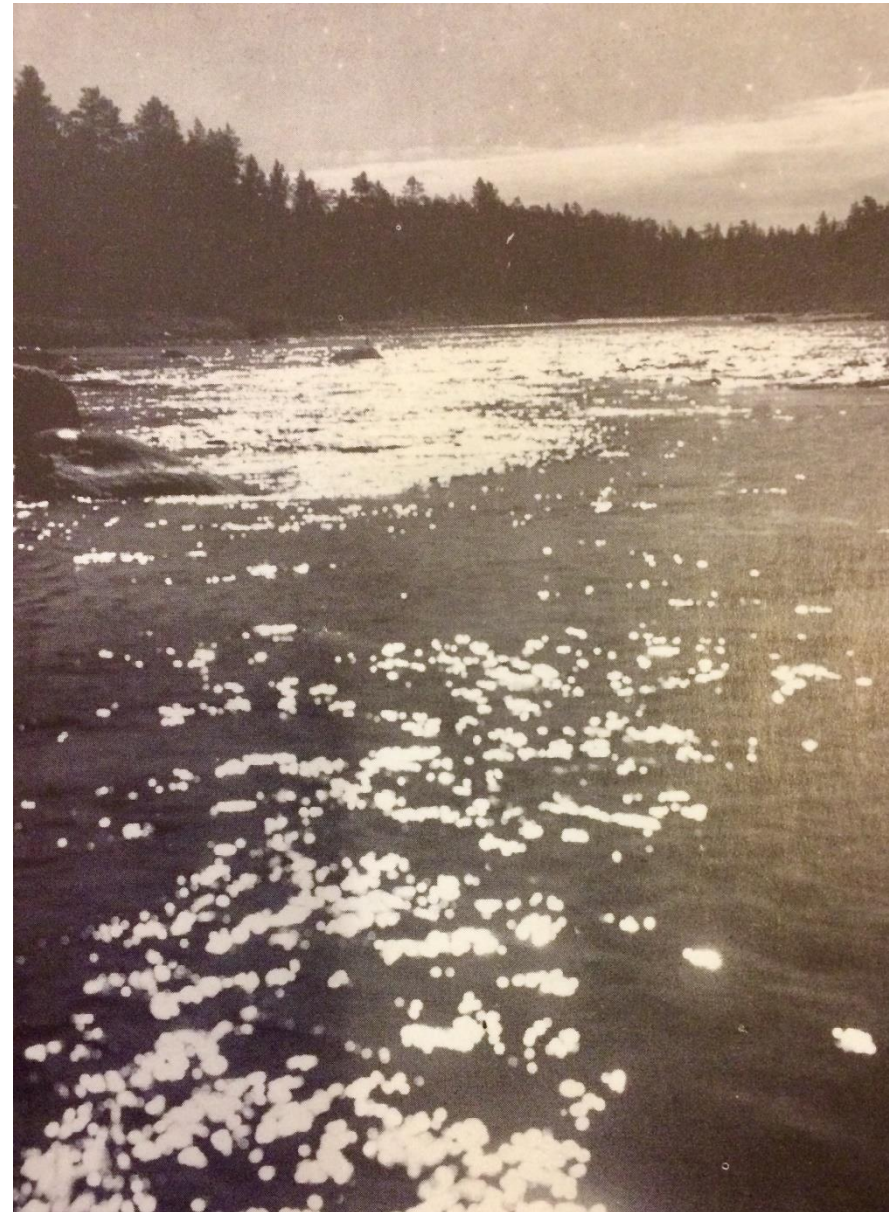

JÄÄHYVÄISET

”Tuntsajoen ja Tenniöjärven väliselle vedenjakajalle kiivettyäni loin vielä korkean Naalivaaran rinteeltä hyväksijättökatseen taakseni kaikkeen siihen, mikä oli käynyt niin läheiseksi, mutta mikä täytyi jättää.

En tiennyt edessä olevia kohtaloita, mutta minut valtasi aavistus, että Tuntsa jää nyt minulta iäksi. Näin vielä virtojen kimaltelevan syvällä allani tummien metsien reunustamana. Koetin houkutella virtojen näyt mukaani. Onnistuinkin.”

(julkaisematon käsikirjoitus, 1940)

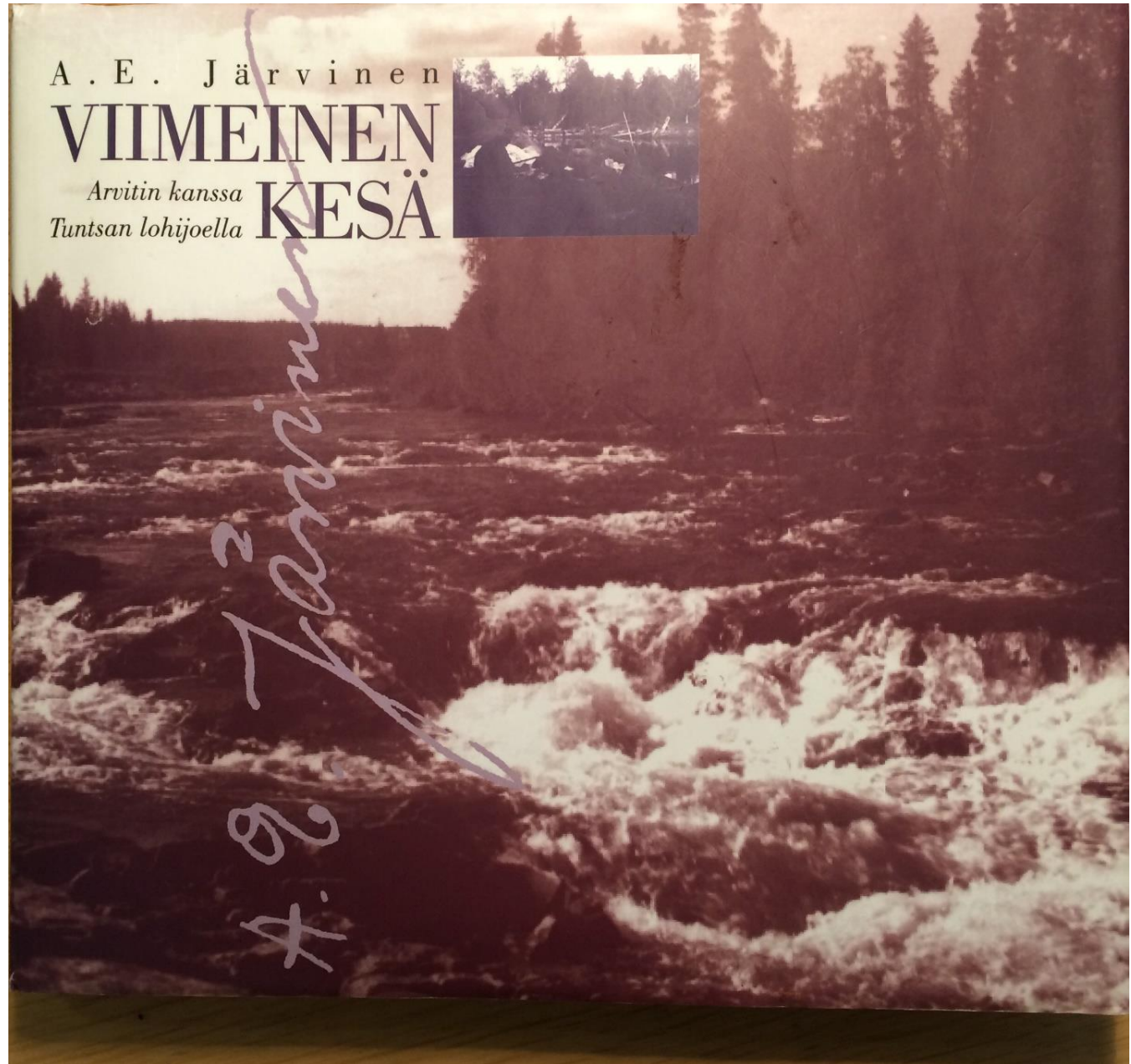

SOTAVUODET 1939-1944

- Moskovan rauhansopimus 1940: mm. Sallan itäosa luovutettiin Neuvostoliitolle
- ”Pitempi aika kuluu, ennen kuin sodan synkät varjot haihtuvat – Tuntsa on menetetty! Korvaako sitä enää mikään?”
- jatkosodassa suomalais-saksalaiset joukot saavuttivat Tuntsajoen 1.9.1941
- Tuntsan viimeiset suomalaiset lohenpyytäjät Ossian Hautala ja Eemeli Jussila, jotka opastivat kesällä 1944 vuoristoarmeijan korkeita upseereita
- Moskovan välirauha 1944: Salla luovutettiin jälleen Neuvostoliitolle

UNOHTUNUT AARRE

- Julkaisematon käsikirjoitus kesän 1939 matkasta hautautui
- Löytyi 1996
- Ilmestyi samana vuonna nimellä Viimeinen kesä
(kustantaja Ajatus)

IHANA TUNTSA

”Kylläpä on kaunista, olen huudahtamaisillani, mutta vaikenen. Ummistan jälleen silmäni, ajattelen erämaata, joka laajana leviää ympärillä, sitä, että olen terve, kyllin voimakas sauvomaan, liikkumaan koskissa, elämään täällä, että omistan tämän rikkauden, nämä virrat, nämä herkulliset, lumoavat näyt.”

(Viimeinen kesä, 1996)

